

Didaktika geografie na PdF MU

VYTVOŘENO PRO REAKREDITACI STUDIA UČITELSTVÍ ZEMĚPISU NA PDF MU

Eduard Hofmann

PEDAGOGICKÁ FAKULTA MU | POŘÍČÍ 7, 603 00 BRNO
BRNO, LISTOPAD 2015

Didaktika geografie na PdF MU

(Analýza současného stavu)

Magisterské studium

Sumář povinných předmětů			
1. semestr	2. semestr	3. semestr	4. semestr
	Didaktika geografie 2 1/0/0 zk		
Seminář z didaktiky geografie 1 0/2/0 z	Seminář z didaktiky geografie 2 0/1/0 z	Seminář z didaktiky geografie 3 0/2/0 z	Seminář z didaktiky geografie 4 0/1/0 z
		Didaktika přírodních věd 0/2/0 z	
Výuková praxe 1 Učitelská praxe 1	Výuková praxe 2 Učitelská praxe 2	Výuková praxe 3 Učitelská praxe 3	
Návaznost povinné terénní výuky			
Integrovaná terénní výuka - Jedovnice	Integrovaná zahraniční terénní praxe		
	Terénní praxe - Česká republika		
Návaznost povinně volitelných seminářů učitelských praxí			
Seminář učitelské praxe 1	Seminář učitelská praxe 2		

STRUČNÝ KOMENTÁŘ K BAKALÁŘSKÉMU STUDIU

Na úrovni bakalářského studia nebyla, díky zadání jeho koncepce, oborová didaktika jako samostatný předmět. Většina vyučujících však měla na PdF vždy přesah do učitelské praxe, jako začínající učitelé. Ve větší míře se otázky ohledně koncepce výuky zeměpisu na ZŠ promítaly do terénních praxí. Postupně to byla praxe z kartografie a topografie, fyzické geografie a socioekonomické geografie. Pokusy o jejich propojení a tím i propojení a využití poznatků z jednotlivých oborů se promítly v zavádění případových studií a projektové výuky, na které se mohou podílet všichni vyučující – viz projekt FINE (<http://www.ped.muni.cz/fine/>).

V bakalářském studiu se rovněž řeší otázky **obecné didaktiky**, jako pedagogické vědní disciplíny, kde se probírají témata jako: **Úvod do studia oboru: tradiční a moderní didaktika; Vzdělávání, vzdělání a vzdělanost: pojetí, cíle a obsahy; Vzdělávací a školský systém: škola jako učební prostředí; Vzdělávací a kurikulární politika: kurikulární dokumenty; Kurikulum, výuka: vyučování a učení; Příprava učitele na vyučování; Organizace a řízení třídy; Hodnocení žáků, diagnostika a zpětná vazba k rozvoji kompetencí.** Na tento předmět navazuje oborová didaktika až v magisterském studiu, a to hned s prvními kroky studentů na učitelských praxích.

Podnět k zamyšlení:

V praxi to vypadá tak, že si většina studentů vybavuje probírané otázky obecné didaktiky jen velmi mlhavě a hlavně bez vztahu k oboru, i když témata jsou pro pochopení školského kurikula dobře vybrána. Pokud bude bakalářské studium reflektovat odbornou stránku studia, pak zde nabízí několik otázek:

1. V jaké míře a v jakém zobecnění implementovat otázky oborové didaktiky do odborných předmětů v Bc. Studiu?
2. Jak do toho bude zapadat obecná didaktika, popř. pedagogická psychologie?
3. Bude vhodný postup od konkrétního k obecnému?

Máme tím na mysli, že by se teoriemi kurikula a vzdělávací politikou, výzkumem v oborové didaktice zabývali až v Mgr. studiu, zatímco tím, jak je implementováno učivo např. fyzické geografie do učebního programu základní školy se budeme zabývat přímo u odborných FG disciplínách, včetně toho, co je v dosavadních učebních pomůckách dlouhodobě špatně a jaké jsou nové trendy v oboru... Bc. Práce by se pak měly zaměřit na analýzy dosavadního stavu začlenění jednotlivých geografických disciplín do školního kurikula.

Podrobněji jsou těmto otázkám věnovány následující dvě strany.

Didaktika geografie v bakalářském studiu učitelství zeměpisu na PdF MU

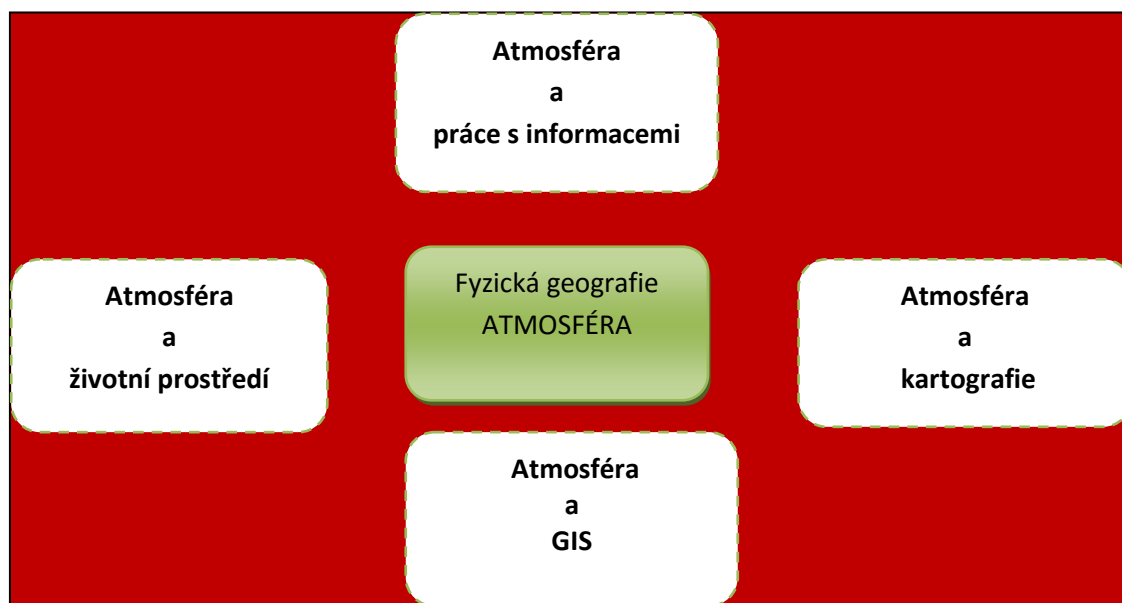
Námět k zamyšlení

Dříve tomuto pojetí, které předkládám k zamyšlení „bardové“ DG jako např. Machyček říkali „Speciální didaktika geografie“. Obecná DG se týkala především aplikace obecné didaktiky jako pedagogické vědní disciplíny do didaktiky oboru – viz témata přednášek obecné didaktiky v Bc studiu v úvodu předkládaného přehledu. Jsou to témata např. o metodách a formách výuky, o hodnocení vyučovacích prostředků, plánování výuky apod. Speciální didaktika se zabývala koncepcí jednotlivých geografických disciplín a jejich začlenění do kurikula. Nejen z těchto podnětů vychází návrh pro začlenění didakticky zaměřené části jednotlivých předmětů podle schématu, např.:

Pokud se nám podaří tuto problematiku začlenit do bakalářského studijního programu, vyhneme se častým připomínkám student, kteří k hodnocení bakalářského studijního programu píší: „...Během bakalářského studia jsem očekávala didaktické předměty a také předměty zaměřené na regionální geografii...“

Následující schema představuje propojení dalších disciplín, které jsou nedílnou součástí všech "kmenových" předmětů, které se na základní a střední škole učí. Obě schemata se dají vhodně rozvíjet a doplňovat o náměty bakalářských prací, které by se mohli týkat právě této problematiky. Jednalo by se vesměs o analýzy současného stavu. To znamená např. analýza učebnic z hlediska učiva o půdách a pod.

KOMENTÁŘ K MAGISTERSKÉMU STUDIUM ZAMĚŘENÝ NA KONCEPCI DIDAKTIKY GEOGRAFIE

V dosavadním magisterském studiu je poměrně velký prostor pro rozvoj oborové didaktiky. Jen okrajově do toho lze začlenit Didaktiku geografie 4, protože výuka v tomto semestru je jen jeden měsíc. Přesto je velmi těžké připravit studenty na jejich učitelskou praxi, která současné učitele staví do role vyučujícího i tvůrce kurikula, které by mělo reflektovat připravenost žáků a studentů na neustále se měnící svět. Didaktika geografie, jako samostatná vědní disciplína je v Mgr. studiu na PdF MU rozdělena do následujících předmětů: Integrovaná terénní výuka – Jedovnice, Didaktika geografie 1-4, Didaktika přírodních věd. Kromě toho se didaktika prolíná všemi předměty. K těmto předmětům pak patří i učební praxe.

Integrovaná terénní výuka

Didaktika geografie začíná soustředěnou výukou, předmětem **Integrovaná terénní výuka**, která je od roku 1996 součástí studijních programů, program lze najít na: <http://educoland.muni.cz/geografie/nove-metody/>. Studenti se učí, jak pracovat v krajině na odborném pracovišti PdF MU. Pro studijní program je to zároveň i adaptační kurz, na kterém by se měli vzájemně poznat a to i se svými učiteli.

Didaktika geografie 1

Následuje Didaktika geografie 1, která má to specifikum, že zároveň s ní, začíná i první učitelská praxe. Studentům nepomůžou jen vzdělávací teorie, ale musí se seznámit i s prostředím školy a vědět, co je tam čeká z hlediska výuky zeměpisu. Zabývají se v neposlední řadě hodnocením učebnic zeměpisu, atlasů a dalších pomůcek. Prostřednictvím této činnosti se seznamují podrobněji s tím, co se ve školách učí a dělají si vlastní názor na tyto materiály. K hodnocení pak potřebují i určité penzum teorie, která vždy činností předchází. Na základě zkušeností z předešlých let se osvědčil model dvouhodinové dotace na tento předmět bez přednáškového modulu. Teorie je podávána bezprostředně k zadaným cvičením v takové míře, jaké je zapotřebí (viz příloha č. 1). Všechna cvičení jsou propojena ve cvičení č. 7, které se zabývá začátkem tvorby „Vlastního vzdělávacího programu“, který se bude v mnohém lišit od dosavadních ŠVP škol, ve kterých jsou studenti na praxi. V příloze č. 2 jsou ukázky ze zpracování jednotlivých cvičení.

Příloha č. 1

Seminář z Didaktiky geografie 1

Anotace

Didaktika geografie 1 řeší především otázky „Obecné didaktiky“, aplikované do specifických zvláštností výuky zeměpisu. Mimo jiné se zabývá otázkami didaktik ostatních přírodovědných a společenských oborů. Jde o řešení vztahů v triádě: učení – vyučování-výuka. Navazuje na teoretické i praktické učivo geografických disciplín v 1. – 6. semestru. Při didaktické transformaci získaných poznatků využívá v maximální míře regionálního principu.

Osnova

První semestr se zaměří na klíčové dovednosti učitele, které souvisí především s plánováním, vedením a organizací samotné výuky vzhledem k tomu, že souběžně probíhá učitelská praxe.

Cvičení č. 1

- **Portfolio z absolvovaných cvičení v Bc studiu**

- **Prekoncepty**

Na rozmluvení se vyjádříte k následujícím bodům:

- Co mně na výuce zeměpisu bavilo na základní a střední škole nejvíce a co nejméně.
- Co jsem se dozvěděl (a) nového o geografii na PdF MU, popř. co bylo jiné než jsem očekával (a).
- Jaká je moje současná představa, co se na základní škole učí v zeměpise v jednotlivých ročnících?
- Podle čeho se řídí výuka na současné škole.

- **Místo bydliště**

Připravíte si prezentaci k místu svého bydliště. Abychom se vešli do času semináře, budete mít na prezentaci 10 min.

- **RVP ZV** Ve studijních materiálech máte soubor RVP ZV, stáhněte si tento dokument a vytáhněte si z něj jen předměty, které učíte.

Cvičení č. 2

Vytvoříte materiál pro ředitele školy, který se bude týkat výběru vhodné učebnice zeměpisu pro Vaši výuku.

Zdůvodnění výběru bude podloženo exaktním výzkumem kvality učebnice.

1. Kvantitativní hodnocení učebnic zeměpisu (viz příloha)

(Zpracováno podle E. Janouškové)

2. Kvalitativní hodnocení učebnic na základě srovnání zpracování jednotlivých tematických celků (viz tab.):

Tab.

<p>Učebnice Červinka, P., Tampír, V. (2008): <i>Přírodní prostředí Země</i>. Učebnice zeměpisu pro základní školy a víceletá gymnázia. Nakladatelství ČGS, s.r.o., 95 s., ISBN 978-80-860034-84-3.</p>	<p>Učebnice Červený, P. a kol. (2003): <i>Zeměpis 6</i>. Učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia, Nakl. Fraus, Plzeň, ISBN 80-7238-209-8.</p>
<p>GLÓBUS A MAPY</p> <p>Glóbus ZMENŠENÝ MODEL ZEMĚKOULE</p> <ul style="list-style-type: none"> glóbus, měřítko glóbusu, zeměpisná síť, poledníky, základní poledník, východní a západní polokoule, rovník, obratník Raka, severní polární kruh, obratník Kozoroha, jižní polární kruh. <p>SLUNEČNÍ HODINY – zajímavosti</p>	<p>MAPA – OBRAZ ZEMĚ</p> <p>Tvorba mapy – úvodní úloha</p>
<p>Trvání dne a noci, Roční období</p>	
<p>Určování zeměpisné polohy ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE</p> <ul style="list-style-type: none"> zeměpisné souřadnice, zeměpisná délka, v.d., z.d., zeměpisná šířka, s.š., j.š., zeměpisná poloha místa. <p>URČOVÁNÍ PŘIBLIŽNÉ VZDÁLENOSTI POMOCÍ ZEMĚPISNÝCH SOUŘADNIC</p> <ul style="list-style-type: none"> Tab. pro přepočet ° na km <p>ČASOVÁ PÁSMA NA ZEMI SMLUVENÝ ČAS DATOVÁ MEZ – rozšiř. Učivo URČOVÁNÍ SVĚTOVÝCH STRAN - zajímavosti</p>	<p>Co je to mapa?</p> <ul style="list-style-type: none"> Mapa <p>CO MŮŽEME NA MAPĚ VIDĚT?</p> <ul style="list-style-type: none"> název mapy, mapové pole, legendu, měřítko, vrstevnice, výškopis, polohopis, popis.
	<ul style="list-style-type: none">
	<ul style="list-style-type: none">

Závěrečná zpráva pro vedení Základní školy k výběru učebnice zeměpisu

Adresát:

Věc: Hodnocení a výběr učebnice zeměpisu

Vážený pane řediteli, vedení školy,
na základě hodnocení učebnic zeměpisu byla vybrána učebnice .... z následujících důvodů:

Vypracoval:

Cvičení č. 3

3P:

Poprvé se představuji; Poprvé učím; Poprvé představuji předmět zeměpis

Pracujete formou párové výuky a Vaším úkolem bude tvorba Posteru nebo prezentace k úloze a smyslu geografie pro současný svět.

Prezentace Lenky Košové je na: <https://prezi.com/5dmyba3wldgt/untitled-prezi/>, další prezentace jsou na:
<https://www.youtube.com/watch?v=mUv5kkKVBLw&feature=related>. Námět pro poster jste dostali v papírové podobě.

Cvičení č. 4

Geografické zdroje dat

Cíl:

Cvičení má za úkol analyzovat vybraný článek z novin, či jiných médií z hlediska geografie.

Studenti si procvičí zejména:

- Kladení geografických otázek;
- Hledání odpovědí na tyto otázky;
- Hodnocení informačních zdrojů, které jsou studentům k dispozici.

Úkol 1: Přečtěte si článek – viz příloha.

Úkol 2: Najít v článku slova, věty či souvětí, které nějakým způsobem charakterizují Kazachstán nebo dění v něm.

Úkol 2: Vytvoř si na tyto geografické charakteristiky geografické otázky.

Úkol 3: Vyzkoušet si, zdali na některé umím odpovědět.

Úkol 4: Použijte nejdříve učebnice, atlasy a pak další informační zdroje.

Úkol 6: Dejte dohromady stručnou charakteristiku Kazachstánu, která by vedla k odpovědi na tyto otázky.

Úkol 7: Udělejte modelovou přípravu na tuto hodinu s žáky ZŠ.

Příloha - článek

Je to jiný svět. Ale za krásné peníze, říká Jeslínek o angažmá v Kazachstánu

13. října 2014 13:05 - Astana

Ještě čtyři zápasy a roční zkušenost s Kazachstánem bude u konce. Ač fotbalový útočník Jiří Jeslínek prožil při angažmá v Tobolu Kostanaj daleko na východě věci, o nichž se mu ani nesnilo, rád by v zemi zůstal. „Některé záležitosti jsou neuvěřitelné, ale finanční stránka všechno trumfne," přiznává bez okolků syn bývalého vynikajícího obránce, že opouští asijskou zemi i přes všechny podivnosti nehodlá.

Česká reprezentace nastoupí v pokračování kvalifikace ME v pondělí v Astaně proti domácímu týmu. Jaká je kvalita fotbalu v zemi, která je od ledna vaším domovem?

Fotbal v Kazachstánu jde rok od roku nahoru. Bavit jsem se s místními, po necelém roce mám slušnou představu. Před každou sezónou přicházejí lepší cizinci, jde o důsledky ekonomické krize v Evropě. Ale tady finance jsou.

Působil jste i na Ukrajině. Můžete obě země z fotbalového hlediska porovnat?

Na Ukrajině šel momentálně fotbal vlivem válečného konfliktu s Ruskem dolů. Minimálně o třídu. Však řada hráčů z tamních klubů nyní působí právě v Kazachstánu. Fotbalisté na Ukrajině byli zvyklí na vysoké platy, jenže momentálně jsou v tamní soutěži problémy. Jen Šachtar Doněck, Dněpropetrovsk, Metalist Charkov a Dynamo Kyjev platí hráčům podle mých informací včas. Tady jsou kluby stabilní, bez ekonomických problémů. Vždy na rok všichni znají rozpočet, z něhož musí vycházet. Nehrozí žádné problémy.

Jakou kvalitu má nejvyšší soutěž v Kazachstánu?

Mnozí si řeknou, že je to Asie, tudíž zdejší liga nemůže být těžká. Ale krutě se mýlí ten, kdo žije v přesvědčení, že zde snadno nastřílí patnáct gólů za sezónu a půjde za lepším. Je spousta faktorů, které výkony ovlivňují.

Co přesně máte na mysli?

Kazachstán je obrovská země. Na zápasy létáme standardně čtyři pět hodin. Někdy i více. Letadla jsou starší. My máme čtyřicet let staré. V zimě jsou kruté mrazy, čtyřicet pod nulou není výjimka. V březnu a v dubnu se hraje jen na umělé trávě, při utkání je minus patnáct stupňů, strašidelný vítr. Není to pak žádný hezký fotbal. Začínali jsme v polovině března, ale na přírodní trávu se dostali druhý týden v květnu. A když říkám tráva, tak hodně přeháním. Je to udusaná hlína s trsy trávy. U nás ve třetí třídě je lepší povrch. Zde pořád mrzne, hřiště nejsou vyhřívána, tudíž terény jsou strašidelné. I proto mnohé týmy přešly na umělku.

Nemáte ve čtyřicet let starém letadle obavy z přesunů za zápasy?

Piloti nám říkají, abychom se ničeho nebáli, že nová letadla jsou plná elektroniky a moderních přístrojů, zatímco náš stroj je ověřený lety. Přesvědčují nás, že v případě výpadku motorů doplachtíme a přistaneme kdekoliv, zatímco s novými typy to prý nejde. Jenom pro představu, nad sedačkami nejsou žádná světélka, v oknech stínítka, ale člověk si zvykne. Některé kluby nelétají a jezdí vlakem, což zabere třeba čtyřiaadvacet hodin. A soutěž rezervních týmů zahrnuje jen transfery vlakem, což je někdy i na dva dny.

Získal si fotbal v Kazachstánu místo v srdci fanoušků?

My máme stadión pro devět tisíc lidí, čtyři tisíce fanoušků v úvodu chodily. Teď se nám ve skupině o záchranu moc nedaří, takže na tribunách jsou přibližně dva tisíce příznivců. Zájem lidí je ve srovnání s Ukrajinou určitě mnohem horší. Podpora při zápasech venku je pak úplně nulová, což je dáno velkými vzdálenostmi. Nejbližší zápas máme v Astaně, což je sedm set kilometrů. Tudíž je nepředstavitelné, aby za námi lidé cestovali. Zdejší dálnice nejsou jako v Česku, jde o obyčejné cesty, mnohdy nezpevněné. Brněnská D1 je proti zdejším dálnicím něco jako Las Vegas.

Disponují kluby s ohledem na dostatečné finanční zázemí i regeneraci a možnostmi, které jsou pro hráče samozřejmostí v Česku?

Na to se ve srovnání s Evropou moc nedbá. Máme bázu v budově, kde první tři patra tvoří sanatorium pro lidi po těžkých úrazech. Pokud hráči

chtějí využít saunu, ledové bazénky nebo standardní bazén, musí to klub objednat. Nebo si vše řešíme individuálně ve městě.

Jak berou domácí hráči fotbalisty, kteří přicházejí ze zahraničí?

Je složité mluvit zde o kolektivu. Zatímco místní kluci jsou převážně na báze, kde se nemusí o nic starat, protože jim vyperou a uvaří, cizinci většinou mají byt. Nechci nikoho urazit, ale naše báze je na stejné úrovni, jako jsou ubytovny pro dělníky. Je čtyřicet let stará, včetně nábytku. Podmínky jsou trošku tvrdší. Ale hlavně platí, že se na báze sejdeme hodinu před tréninkem, pak se společně jede autobusem na trénink, následně z něj zpět na bázu, kde se ve vlastních pokojích osprchujeme a rozprchneme. I proto je tým rozbitý do malých skupinek.

Jiří Jeslínek začínal s fotbalem v Dukle Praha, později hrál za Spartu Praha, v jejímž dresu naskočil i do nejvyšší české soutěže. Následně působil v Českých Budějovicích, Mostu, Kladně a Bohemians Praha. V sezónách 2011-13 byl jeho domovem ukrajinských Krivoj Rog, podzim minulého roku prožil v Mladé Boleslavi, ale od ledna je hráčem Tobolu Kostanaj, kde působí společně s Ondřejem Kušnírem a Štěpánem Kučerou.

Jsou všechny nástrahy, ať už fotbalové či ty z běžného života, vykoupeny finančním ohodnocením?

Rozhodně ano. Kazachstán nejde srovnat s Českem. Upřímně, ani ve Spartě bych jako nejlepší hráč nevydělal co zde. Možná si někdo řekne, že jsem doma byl průměrný hráč. Ale když šance přišla, šel jsem si vydělat krásné peníze. Tady nic neutratím. Devadesát procent výplaty ušetřím, protože je zde vše hodně levné a nic nepotřebuji. Hlavně se nestane, že by někdo tři měsíce hráčům neplatil jako je běžné v Česku, protože dojdou peníze. Já měl výhodu, že jsem byl na Ukrajině. Věděl jsem, co mě čeká. Dělán, co mě baví, dostáváme všechno včas. Doma bych bral sedmkrát méně. Skoro nic jiného neumím, tak je pochopitelné, že se chci zabezpečit.

Je hodně velké utrpení přežít rok v Kazachstánu bez syna a ženy?

Shodou okolností odjely minulou neděli. Nejprve jsem žil v Kazachstánu dva a půl měsíce sám, pak jsme byli čtyři měsíce spolu. Když přijedete z Prahy sem, je to těžké. Šok! Zde jsou pořád problémy. Není to jako u nás. Třeba dva měsíce netekla teplá voda. Bojlery jsou jen v některých bytech, další mají smůlu. Nebo několik dnů v týdnu nepřetržitě teče zkalená voda.

Se stravováním jste problémy neměl?

Jsou zde hezké restaurace. Jídlo na slušné úrovni. Horší je to s obsluhou. Zažil jsem, že přílohu přinesli dvacet minut před hlavním jídlem, někdy polévku po hlavním jídle. Personál nemá vzdělání. Kdo je zvyklý z Česka, hodně by se divil. Myslím, že umění kuchařů je v pohodě, ale

servis je šílený. Nevědí, jak se obsluhuje. Jsou zcela mimo. To nelze se servisem u nás doma srovnávat.

Panuje před pokračováním kvalifikace v Kazachstánu velké očekávání? Jaké jsou ambice domácí reprezentace?

Získat vždy o pár bodů více než v předešlém kvalifikačním cyklu. Všichni berou Kazachstán jako jasného outsidera, ale bude to pro kluky těžký zápas. Z pohledu kvality se českému týmu nemohou rovnat. Ale pro domácí je obrovská výhoda, že hrají na umělé trávě. Kdo je z českých hráčů zvyklý nastupovat na takovém povrchu... Tady hrají na umělce prakticky všichni reprezentanti. Vliv může sehrát i velký časový posun. Pokud budou domácí držet dlouho nerozhodný výsledek, naroste jim sebevědomí. Místní lidé Kazachstánu moc nevěří. Předpovídají, že Česko vyhraje alespoň o tři góly. Ale nebude to tak snadné.

Kvalifikační duel se uskuteční v Astaně. Je velký rozdíl mezi životem v metropoli a vaším současným domovem?

Veliký, obrovský. Astana je hodně umělé město. Za pět let to má být něco jako Dubaj. Staví se nové byty, obchodní centra, mrakodrapy. To město zažívá ohromný boom, progres je obrovský a viditelný na první pohled. S Kostanají nelze vůbec spojovat či snad porovnávat.

Už máte jasno, zda budete v Kazachstánu pokračovat?

Chtěl bych zůstat. Byl jsem na Ukrajině, nemám problém s jazykem. Doba je dnes těžká, někam se dostat je strašně složité. Dal jsem pět gólů, což není tolik ve dvaceti zápasech, ale i tak jsem nejlepší střelec. Snad bude vedení s mými výkony spokojeno. Ještě třeba na dva roky bych kontrakt rád podepsal. V Kazachstánu to není jako u nás. Nová smlouva se neřeší půl roku před vypršením stávající, ale na poslední chvíli. S prezidentem klubu jsem mluvil minulé pondělí. V lednu dostane rozpočet od gubernátora oblasti, který určuje, kolik financí dá na fotbal. Bude-li budget menší třeba o tři milióny dolarů, nebude si klub moci dovolit cizince.

Nečeká prezident i na vývoj soutěže, kde jste předposlední a bojujete o záchranu?

Zbývají čtyři kola, ale nikdo neví, kolik sestoupí týmů. Teprve zasedne federace a rozhodne. Před dvěma lety tým z Almaty skončil poslední, ale federace rozhodla tři kola před koncem, že sestupovat nikam nebude. Nechápu, jak může odstartovat soutěž, u které není daný sestupový klíč. Ale to je prostě Kazachstán. Je to jiný svět, ale už jsem si zvykl. A nechci odejít.

Radek Malina (Astana), [Sport.cz](#), [Právo](#) ■

Cvičení č. 5

Obecná geografie – regionální geografie.

Úkoly:

1. Vyberte si jednu kapitolu z tematického celku Přírodní prostředí Země.
2. Pročtěte ji a napište názvy všech oblastí, které se tam objeví jako příklady z regionální geografie buď přímo v textu, nebo v úkolech.
3. Roztříděte tyto oblasti podle umístění – lokální, regionální a globální.

Cvičení č. 6

Procvičování – „místopis“

Povědomí o rozložení jednotlivých geografických jevů, týkající se určitých míst na Zemi je jedním ze základních cílů geografického vzdělávání. Je založený na opakování a mechanické a vizuální paměti. Toto procvičování je dobré dělat alespoň v základních souvislostech – např. text, obrázek, letecký (družicový snímek), mapa.

Cvičení č. 7

Příprava „Vlastního školního vzdělávacího programu“ - VŠVP

Pracovní postup:

1. Přinesete si ŠVP školy, ve které děláte učitelskou praxi.
2. Zaměříme se na 6. ročník ZŠ – první čtvrtletí.
3. Do úvodního bloku, který bude mít časovou dotaci 5 h, se budete snažit zakomponovat vše, co jste dělali v dosavadních cvičeních, což zhruba obsahuje:
  - Prekoncepty – co mně bavilo ve výuce vlastivědy a přírodovědy a mělo vztah k zeměpisu;
  - Co dělá geograf – čím mohu být, když se budu chtít živit zeměpisem, k čemu je zeměpis dobrý;
  - Co je základem zeměpisného myšlení;
  - Jaké pomůcky budeme v zeměpise používat a k čemu slouží – učebnice, mapy, atlasy, internet;
  - Jaké další dovednosti sběru informací používají geografové.
  - Kde žijeme – jak bych představil kamarádovi, který je zdaleka, kde bydlím;

Literatura: Thinking Geography.

Cvičení č. 1

Studentské portfolio

Luděk Machynka

1) První ročník bakalářského studia

- Metody studia geografie
  - a) **Cítační forma + vyhledávání statistických dat**
    - žáci se naučí jak s pomocí internetu vyhledávat ověřené statistické informace a tyto informace také správně použít
  - b) **Grafy a sítě – základní prvky a konstrukce**
    - seznámení žáků s programem MS Excel a ukázky jeho využití konstrukcí grafů – přehlednější prezentace dat (př. věková pyramida – konstrukce a využití)
  - c) **Výpočet středních hodnot jednorozměrného statistického souboru**
    - s žáky lze využít okrajově (seznámení a práce se stř. hodnotami souboru aritmetický průměr a střed)
  - d) **Teoretická rozdělení: Normální rozdělení**
    - bez využití na ZŠ
  - e) **Binomické rozdělení, Poissonovo rozdělení, Pearsonova křivka 3. typu – čára překročení**
    - bez využití na ZŠ
  - f) **Testování statistických hypotéz s využitím MS Excel**
    - bez využití na ZŠ
  - g) **Výpočet korelačního koeficientu, konstrukce regresní přímky**
    - ukázat žákům jak spolu mohou souviset např. klimatické charakteristiky
  - h) **Časové řady, bazické a řetězové indexy, klouzavý průměr, Z-diagram**
    - bez využití na ZŠ
- Geoinformatika pro geography
  - a) **GIS, DPZ, GPS,**
    - seznámit žáky se snímky a mapami, které vznikají s pomocí těchto technologií (názorné ukázky v podobě různých snímků povrchů), představit družicové systémy a jejich činnost
- Kartografie pro geography

- a) **Měřítko mapy ve výuce zeměpisu**
  - seznámit žáky s měřítkem mapy, naučit odečítat jednotlivé vzdálenosti na mapě, porovnat vzdálenost na mapě různých měřítek
- b) **Státní mapová díla, klad listů**
  - představit žákům základní typy map používaných v České republice
- c) **Topografie a morfologie terénu**
  - práce s vrstevnicemi – k čemu jsou v mapě dobré
- d) **Barevná hypsometrie**
  - bez využití na ZŠ
- e) **Kartografická zobrazení**
  - bez využití na ZŠ
- f) **Kompozice mapy**
  - co musí obsahovat každá mapa, konstrukce jednoduché vlastní mapy
- g) **Kartografická generalizace**
  - umět vybrat podstatné informace
- h) **Hodnocení mapových děl**
  - bez využití na ZŠ
- Geomorfologie, geologie a pedogeografie
  - a) **Konstrukce map (relativní výšková členitost, orientace svahů, sklon svahů, rozvodí)**
    - představit žákům tuto problematiku za pomoci atlasu + praktické příklady ze života
- Planetární geografie
  - a) **Orientace na zemi a nebeské sféře**
    - postavení planety Země ve vesmíru
  - b) **Zdánlivý denní pohyb slunce po obloze**
    - bez využití na ZŠ
  - c) **Místní a pásmový čas**
    - pravidla pro přepočty časů mezi pásmy
  - d) **Vzdálenosti na zemi (loxodroma, ortodroma)**
    - bez využití na ZŠ
  - e) **Soumrakové jevy na zemi**
    - bez využití na ZŠ
- Terénní cvičení z kartografie

- a) **Orientace pomocí mapy (práce s buzolou)**
- b) **Geocaching**
- c) **Mapování dané oblasti**

2) Druhý ročník bakalářského studia

- Geografie obyvatelstva a sídel
  - a) **Zhodnocení počtu obyvatel okresu ČR a území ČR**
    - naučit žáky pracovat s informačními zdroji
  - b) **Lorencova křivka**
    - bez využití na ZŠ
  - c) **Sídelní charakteristika místa bydliště**
    - získat co nejpodrobnější informace o místě bydliště
- Klimatologie a hydrogeografie
  - a) **Topoklima vybrané oblasti**
    - bez využití na ZŠ
  - b) **Klimatologická charakteristika stanice**
    - bez využití na ZŠ
  - c) **Hodnocení vláhově teplotních poměrů**
    - bez využití na ZŠ
  - d) **Analýza synoptické situace**
    - bez využití na ZŠ
  - e) **Klasifikace klimatu**
    - podnebné pásy (příčiny jejich vzniku)
  - f) **Hydrografické charakteristiky povodí**
    - ukázky na místních vodních tocích
- Biogeografie a environmentální geografie
  - a) **Zpracování zadaných témat ve formě rešerše**
  - b) **Mapování ekologické stability**
    - pro místo bydliště
- Geografie výrobní sféry
  - a) **Průmyslové zóny v Brně**
    - průmyslové zóny v okolí bydliště

- b) **Zemědělství světa**
    - porovnat rozdíly různých států k přístupu v zemědělství
  - c) **Lokalizační faktory zemědělství a dopady zemědělství na životní prostředí**
  - Terénní cvičení ze sociální geografie
    - a) **Dotazníkové šetření**
      - bez využití na ZŠ
  - Terénní cvičení z fyzické geografie
    - a) **Pálava a její okolí**
      - velké množství informací a zajímavosti o utváření krajiny v této oblasti
- 3) Třetí ročník bakalářského studia
- Geografie nevýrobní sféry
    - a) **Cyklodoprava na fakultách MU (komplexní studie)**
      - průzkum mezi žáky na ZŠ
  - Obecná regionální geografie
    - a) **Geografické myšlení**
      - porovnávání map z různým datem vzniku
    - b) **Základní principy geografického výzkumu**
      - bez využití na ZŠ
    - c) **Koncept regionu**
      - práce s regiony v blízkém okolí
    - d) **Regionální taxonomie**
      - bez využití na ZŠ
  - Oborová praxe
    - a) **pomoc s organizací a výukou v Otevřené zahradě**
      - energie kolem nás

Prekoncepty

Eva Žáková

Co mně na výuce zeměpisu bavilo na základní a střední škole nejvíce a co nejméně.

Na základní škole se nám v průběhu čtyř let vystřídal dvě vyučující. Obě dvě byly mladé začínající učitelky, které vedly své hodiny dosti nudně a nezajímavě. Zeměpis jsem vnímala spíše neutrálně bez většího zájmu a příliš si z toho nepamatuji.

Na gymnáziu jsem narazila na učitele, jehož oblíbená fráze byla „Pracuji jen do výše svého platu.“ Oblíbenými tématy a tedy i nejčastějšími tématy na písemky v průběhu všech čtyř let byly železnice a Čína. Nejlépe však železnice v Číně. Pan profesor měl velice rád fotbal a za vyrušování rozdával žluté a pak červené karty. Pokud student dostal červenou, šel psát test (samozřejmě především na železnice nebo Čínu). Často nám pouštěl videa o Číně, která mě nikdy příliš nezaujala. I když jsem v této době již měla zájem hlavně o regionální geografii tento učitel mi předmět uměl velmi znechutit. Sice mě donutil naučit se hlavní města všech států světa a oceňuji i to, že u každého významnějšího státu světa vždycky probral v hlavních bodech i jeho dějiny (hlavně 20. století), ale jinak mi studium zeměpisu na SŠ bohužel nic nedalo.

Zajímavé je, že

Co jsem se dozvěděla nového o geografii na PdF MU, popř. co bylo jiné, než jsem očekávala.

Stejně jako většina lidí jsem si představovala, že studium geografie bude zaměřeno především na regionální geografii. Dnes již vím, že regionální geografie je až tím posledním článkem celého oboru a že místo tupého učení se lokalizovat jednotlivé pohorí, nížiny, řeky, města apod., je mnohem důležitější vyznat se v jednotlivých geografických jevech a vztazích mezi nimi a vědět proč tomu tak je, proč se tak děje nebo za jakých podmínek se tak děje. Ve chvíli, kdy se člověku podaří proniknout do hloubky problému a udělat si přehled o jednotlivých vztazích mezi různými disciplínami geografie, je pak mnohem snadnější naučit se i regionální geografii. Najednou regionální geografie není jen tupé memorování, ale dochází k pochopení lokalizace jednotlivých objektů a jevů a člověk začíná nad jejich reálným umístěním ve světě uvažovat úplně jinak než kdy předtím.

Jaká je moje současná představa, co se na základní škole učí v zeměpise v jednotlivých ročnících?

Na základní škole jsme v 6. ročníku probrali planetární geografii, kartografii, klimatologii a hydrogeografii, geomorfologii a další vědy z fyzické či socioekonomické geografie. Ostatní ročníky byly věnovány regionální geografii jednotlivých kontinentů, 8. ročník byl věnován regionální geografii Evropy a 9. ročník byl zaměřen na regionální geografii České a okrajově i Slovenské republiky. Domnívám se, že se tak děje doposud.

Podle čeho se řídí výuka na současné škole.

Řídí se podle následujících dokumentů:

- Národní program vzdělávání
- RVP ZV
- ŠVP

Cvičení č. 2

Dopis řediteli (ce)

Ondřej Stoklasa

Vážený pane řediteli.

Přicházím s návrhem, který by mohl obohatit výuku geografie na naší škole. Z důvodu přebytku školního rozpočtu za minulý rok si dovoluji navrhnout, aby část peněz byla věnována na nákup nových učebnic zeměpisu. Ty by nahradily dosavadní zastaralé, dnes již příliš nevyužitelné učebnice.

Na základě hodnocení strukturálních prvků učebnic navrhuji nákup učebnic od vydavatelství SPN.

- Planeta Země (6. Ročník; 137 Kč)
- Planeta Země – pracovní sešit (6. Ročník; 79 Kč)
- Zeměpis světadílů (7. Ročník; 137 Kč)
- Zeměpis světadílů – pracovní sešit (7. Ročník; 79 Kč)
- Lidé a hospodářství (8. Ročník; 133 Kč)
- Lidé a hospodářství – pracovní sešit (8. Ročník; 79 Kč)
- Česká republika (9. Ročník; 139 Kč)
- Česká republika – pracovní sešit (9. Ročník; 79 Kč)

Všechny učebnice jsou zpracovány podle nejnovějšího Rámcového vzdělávacího programu, takže odpovídají standardům MŠMT pro výuku zeměpisu na druhém stupni základních škol.

Výhodou je, že na každou učebnici pro všechny ročníky navazuje pracovní sešit, který umožní žákům zafixovat si nabyté znalosti a procvičit si je prakticky.

Učebnice pracují s nejnovějšími daty a sledují aktuální geografické trendy.

Základní text je stručný, takže žáci nejsou zaměřeni na memorování, ale spíše na pochopení učiva. K základnímu učebnímu textu jsou přiřčeny odrážky s rozšiřujícím učivem, zajímavostmi či doplňujícími otázkami. K textu se také váží vhodná schémata, fotografie a obrázky, takže je zde zastoupen i požadavek názornosti.

Učebnice mají moderní a pro žáky atraktivní grafické zpracování.

Doufám, že jsou tyto argumenty dostatečně přesvědčivé na to, aby byl nákup nových učebnic proveden. Za rozumnou cenu se tím dá v mnohém zkvalitnit a modernizovat výuka zeměpisu, díky čemuž by se u nás zvýšila „produkce“ nejen nadaných budoucích geografů, ale taktéž žáků s dobrým všeobecným přehledem o světě kolem nás.

S pozdravem, Ondřej Stoklasa

Cvičení č. 4

Geografické zdroje dat

Cíl:

Cvičení má za úkol analyzovat vybraný článek z novin, či jiných médií z hlediska geografie.

Studenti si procvičí zejména:

- Kladení geografických otázek;
- Hledání odpovědí na tyto otázky;
- Hodnocení informačních zdrojů, které jsou studentům k dispozici.

Úkol 1: Přečtěte si článek – viz příloha.

Úkol 2: Najít v článku slova, věty či souvětí, které nějakým způsobem charakterizují Kazachstán nebo dění v něm. (podtrženo v článku)

Úkol 3: Vytvoř si na tyto geografické charakteristiky geografické otázky.

Úkol 4: Vyzkoušet si, zdali na některé umíš odpovědět.

Úkol 5: Použijte nejdříve **učebnice**, **atlasy** a pak **další informační zdroje**.

- 1) **Kde se nachází Kostanaj?** – Daleko na východě.
(**googlemaps.cz**) Nachází se na S Kazachstánu (mezi řekami Tobol a Turgaj)
- 2) **Co je Astana?** – Astana je hlavní město Kazachstánu.
(**Školní atlas světa, 2013**) Astana se nachází na SV Kazachstánu na řece Išim
- 3) **Proč nemají FC v Kazachstánu ekonomické problémy?** – Všichni znají rozpočet a vychází z něj.
- 4) **Jaká je velikost Kazachstánu?** – Je to obrovská země. Na zápasy létají standardně 4-5 hodin, někdy i více.
Wikipedie: 2 717 300 km²
Google: 2 717 000 km²
- 5) **Jaké jsou klimatické podmínky Kazachstánu?** – V zimě jsou kruté mrazy, -40°C není výjimka, v březnu a dubnu je -15°C a strašidelný vítr.
(**Dvořák, Kohoutková, Taibr, 2005**) Podnebí mírné suché a na JV mírné vlhké; vnitrozemské podnebí s nízkými srážkami a značnými rozdíly teplot mezi létem (suché, horké) a zimou (mrazivá). (s. 90-91)
(**Demek, 2008**) Podnebí je vnitrozemské suché (s. 57)

(Školní atlas světa, 2013) Vnitrozemské klima, lednové teploty se pohybují kolem -17,7°C, průměrné červencové teploty se pohybují kolem 20,4°C, průměrné roční srážky: 100-300 mm ročně

Wikipedie: Pro Kazachstán jsou typické velké rozdíly teplot: na jihu je rozdíl teplot mezi nejteplejším a nejstudenějším měsícem až 30 °C a na severu až 40°-41 °C, nejstudenější měsíc je leden, jeho průměrná teplota na severu je -19°, na jihu -8 °C, nejteplejším měsícem je červenec.

6) **Proč se v Kazachstánu hraje na umělém trávníku?** – Kvůli špatným klimatickým podmínkám se trávníku příliš nedaří. Je to spíš hlína s trsy trávy. Pořád mrzne a hřiště nejsou vyhřívána.

(Dvořák, Kohoutková, Taibr, 2005) Velký nedostatek vody hlavně na kazašských stepích. Nikde se zemědělství neobejde bez zavlažování (vysychání jezer). (s. 107)

(Školní atlas světa, 2013) Vegetační pásma Kazachstánu: Na J pouště a polopouště, na S stepi a lesostepi, nízké roční úhrny srážek (100-300 mm ročně) takže trávě pro fotbalová hřiště se tu nebude příliš dařit.

7) **Jakým způsobem se v Kazachstánu cestuje na velké vzdálenosti?** - Letadly, ty jsou stará až 40 let, vlakem, ale ten je příliš pomalý.

8) **Jaká je vzdálenost mezi Astanou a Kostanaj?** – 700 km

(googlemaps.cz)

- Autem severní cestou 691 km (8 h 19 min), jižní cestou 741 km (8 h 54 min)
- Letadlem 1 h 15 min

9) **Jaká je v Kazachstánu infrastruktura?** – Dálnice jsou jen obyčejné cesty, mnohdy nezpevněné.

(Školní atlas světa, 2013).

- silnice převážně nezpevněné (průměrně zpevněno cca 65-90 % silnic – nejvyspělejší na S Kazachstánu. V pouštních oblastech je dopravní síť výjimečná)
- železniční síť je řídká, širokorozchodné koleje (1524 mm)
- říční doprava jen sezonní na řece Irtyš na S Kazachstánu

10) **Jaké jsou platové podmínky fotbalistů v Kazachstánu ve srovnání s Českem?** – V Kazachstánu si fotbalista vydělá mnohem více. Navíc až 90% výplaty ušetří, protože je tam hodně levně.

11) **Jaké jsou tam problémy s vodním potrubím?** – Například i dva měsíce neteče teplá voda, bojlerů jsou jen v některých bytech. Nebo několik dnů v týdnu teče zkalená voda.

(Dvořák, Kohoutková, Taibr, 2005) Neuvážené zásahy do původně úrodných stepí a soustředění těžkého průmyslu vedly k rozsáhlému poškození životního prostředí a rozšíření pouští. (To má jistě vliv i na kvalitu vody.) (s. 107)

12) **Jaké je v Kazachstánu stravování?** – Jsou zde hezké restaurace, jídlo je dobré, ale obsluha je nevzdělaná a neumí obsluhovat, jak jsme zvyklí v ČR.

<http://www.hedvabnastezka.cz/>

- bešparmak vynikající pečené koňské nebo skopové maso.
- šašlik, tedy maso grilované nad ohněm (opět většinou skopové nebo kuřecí). Spolu s lepjoškou (nekvašený chléb) a cibulí bude zřejmě nejčastější stravou turisty v celé Střední Asii.
- Plov - základem je skvěle připravená rýže se skopovým masem a zeleninou (mrkev, tuřín).
- manty, což jsou těstovinové kuličky, nejčastěji s masovou nádivkou, ale třeba také se zeleninou.
- Pije se nejčastěji čaj, časté jsou původně speciální restaurace – tzv. čajchány
- K dostání je rovněž pivo (ve velkých městech lze najít i české)
- Typickou kočovnickou specialitou je kumys, tedy zkvašené kobyli mléko. Na venkově tvoří spolu s pšeničnými plackami a kobyliím nebo ovčím sýrem základ stravy. Jeho chuť i vůně je zvláštní a zároveň působí jako výborné projímadlo. Nabídnout kudys patří k základnímu bontónu kočovníků a jeho odmítnutí může být pojímáno jako urážka hostitele.
- V pouštních oblastech se lze setkat i s šubatem, což je velbloudí mléko.

13) **Kdo je favoritem v utkání Kazachstán-ČR?** – Všichni, včetně Kazachstánců, berou Kazachstán jako jasného outsidera, ale bude to těžký zápas pro český tým. Češi nejsou zvyklí hrát na umělém trávníku, budou muset překonat velký časový posun.

14) **Jaký je časový posun mezi Prahou a Astanou?** – velký
(Školní atlas světa, 2013) 5 hodin

15) **Jak vypadá Astana?** - Astana je hodně umělé město. Za pět let to má být něco jako Dubaj. Staví se nové byty, obchodní centra, mrakodrapy. Město zažívá ohromný boom, progres je obrovský a viditelný na první pohled.

www.skyscrapercity.com

(www.lideazemě.cz)

Astana je dílem prezidenta Nursultana Nazarbajeva, který se rozhodl opustit tradiční metropoli Almaty postavit hypermoderní stepní velkoměsto. Astanu navrhl světoznámý japonský architekt Kišo Kurokawa jako pečlivě promyšlený celek, jehož centrem je pyramida. Do původně jednotného konceptu nového města však postupně zasahovaly vlivy bohatých kazašských společností, jejich bossů a politiků, kteří si impozantní sídla upravovali po svém.

Mraveniště (oficiální název Triumf Astany) - obrovský obytný věžák, který se nápadně podobá známým moskevským palácům Stalinovy epochy.

Zapalovač (Budovu ministerstva dopravy)

Injekční stříkačka - kruhový palác

Bajtěrek - vyhlídková věž stojící uprostřed centra a připomíná obrovský pohár pro vítěze. Ze skleněné koule ve výšce 97 metrů se nabízí jedinečný pohled na centrum města.

Palác Chan-šatyr - připomíná křivě postavenou jurtu kolosálních rozměrů. Je obrovským zábavním centrem se stovkami butiků a umělými plážemi s pískem přivezeným až z Malediv.

Zdroje:**Učebnice:**

DEMEK, Jaromír. *Zeměpis světadílů pro základní školy*. 1. vyd. Praha: SNP, 2008. ISBN: 978-80-7235-383-5

DVOŘÁK, Jiří, KOHOUTOVÁ, Alice, TAIBR, Pavel. *Zeměpis 7 učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia*. 1. vyd. Plzeň: FRAUS, 2005. ISBN: 80-7238-304-3

Atlas:

Školní atlas světa. 3. vyd. Praha: Kartografie Praha, 2013. ISBN 978-80-7393-074-5.

Internetové zdroje:

Google maps. dostupné z: www.google.cz/maps

Wikipedie. dostupné z: www.wikipedia.cz

DORAZÍN, Martin. *Lidé a Země: Astana zázrak ve stepi*. 30. 11. 2010. dostupné z: <http://www.lideazeme.cz/clanek/astana-zazrak-ve-stepi>,

Skyscrapercity. dostupné z: <http://www.skyscrapercity.com/showthread.php?t=1552656>

Hedvábná stezka. 27. 5. 2006. <http://www.hedvabnastezka.cz/zeme/asi/kazachstan/asi-kazachstan-jidlo-a-piti/>

Úkol 6: Dejte dohromady stručnou charakteristiku Kazachstánu, která by vedla k odpovědi na tyto otázky.

Kazachstán se nachází ve střední Asii. Jeho rozloha je zhruba 2 717 000 km².

Klima je vnitrozemské s nízkými srážkami a značnými rozdíly teplot mezi létem a zimou. Na jihu jsou pouště a polopouště, na severu stepi a lesostepi. Roční úhrny srážek dosahují jen 100 až 300 mm ročně. V důsledku nedostatku vody a špatného zacházení s přírodními zdroji je zde nedostatek pitné vody.

Infrastruktura je tu špatná. Silnice jsou převážně nezpevněné. V pouštních oblastech je dopravní síť výjimečná. Železniční síť je řídká. Na dlouhé vzdálenosti se tu cestuje převážně vlaky nebo letadly, která jsou však již velmi stará.

Kazachstán (oblast střední Asie) má specifickou stravu. Převažuje skopové maso (například bešparmak, šašlik), nejčastěji pijí čaje, specialitou je kobydí mléko zvané kumys.

Hlavním městem Kazachstánu je Astana. Je to nové umělé stepní město, které se velmi rychle vyvíjí a je velice moderní.

Cvičení č. 5 -6**Viz CD**

Didaktika geografie 2

Didaktika geografie 2 je rozdělena na přednášky a cvičení. Obecně lze shrnout, že se v teorii a následně ve cvičeních objevují okruhy, které se snaží, které se snaží reflektovat a využít poznatky, které byly probírány v jak v geografii v Bc stupni, tak v obecné didaktice, např.:

- **Proč učit didaktiku geografie, proč učit geografii ve škole?**

Didaktika geografie – vůz se čtyřmi koly...;

- **Zeměpisné vzdělávání či vzdělávání zeměpisem?**

Cíle výuky geografie v kontextu s obecnými vzdělávacími cíly. Mezipředmětové vazby, vzdělávací význam geografie deklarovaný Mezinárodní chartou geografického vzdělávání;

- **Struktura geografického vzdělávání**

Dvouúrovňový model kurikula v ČR- rámcové a školní vzdělávací programy;

- **Rozvíjení a využívání různých zdrojů pro výuku geografie**

Hodnocení učebnic v geografii; teorie konceptuální změny a učebnice; hodnocení školních atlasů a dalších zdrojů pro výuku geografie...;

- **Hodnocení žákova učení a jeho kvalita**

Zkoušení a perspektiva, system zkoušení a jeho hodnocení, slovní, škálové hodnocení, učební strategie...;

- **Specifické Metody a organizační formy vyučování geografie**

Přehled a klasifikace specifických vyučovacích metod a organizačních forem ve výuce geografie...;

- **Standards geografického vzdělávání**

Srovnání vzdělávacích standard ve vybraných zemích, Proč standardy nefungují v Česku...;

- **Od zeměpisného kurikula k vyučovací hodině**

Plánování výuky – klíčová kompetence učitele; příležitosti k učení...;

- **Hodnocení vyučovacího procesu**

Zpětná vazba, sledování výuky, reflexe, sebereflexe...;

- **Učitel geografie a jeho odborný růst**

Učitel a vyučování, výzkum v didaktice geografie.

Všechny mají písemný teoretický základ v učebních textech a prezentacích, které jsou součástí studijních materiálů. Ke každému okruhu je podle jeho obsahu koncipováno cvičení. Ukázku viz v příloze č. 3.

Příloha č. 3

Cvičení k přednášce - Hodnocení žáků

Úkol:

Navrhnout systém hodnocení pro jedno určené pololetí

Dílčí úkoly:

- **Vybrat jednotlivé aktivity;**
- **Určit jejich četnost během pololetí;**
- **Přiřadit jim váhu v podobě bodového hodnocení;**
- **Zpracovat čtvrtletní test, který se bude týkat určeného vybraného tematického celku.**

Při zpracování hodnocení je třeba dbát na cíle, které jsou s hodnocením žáků spojené:

Dohodnutými bodovanými aktivitami mohou být:

- ústní zkoušení
- písemné zkoušení
- domácí úkol
- aktivita v hodině
- orientace na mapě
- porozumění odbornému textu
- komplexní geografická úloha
- práce ve skupině
- pracovní listy
- řešení úloh
- dobrovolná aktivita

Pozor na to, aby byly aktivity během pololetí zvládnutelné!!!

Systém hodnocení žáků – zeměpis.

Barbora Žabková

V prvním sloupci jsou vyznačeny jednotlivé aktivity, které musí žák absolvovat za jedno pololetí. Druhý sloupec ukazuje jejich četnost a ve třetím sloupci je každé aktivitě přiřazena váha v podobě bodového hodnocení. Celkem je možné získat 100 bodů za jedno pololetí.

AKTIVITA	ČETNOST BĚHEM POLOLETÍ	BODOVÉ HODNOCENÍ Max 100 bodů
Ústní zkoušení	minimálně 1 x za pololetí, v dalších případech princip dobrovolnosti	15
Písemné zkoušení	2 x souhrnný test (1 x možnost opravy)	30
	4 x minitest (2 x možnost opravy)	20
Práce s mapou, atlasem	v rámci hodin (pracovní listy, tvorba tematických map, slepé mapy,...)	15
Porozumění textu (referát + prezentace)	minimálně 1 x za pololetí, v dalších případech princip dobrovolnosti	10
Aktivita v hodině	průběžně – kontrola sešitu, plnění úkolů v hodině, dobrovolná práce,...	1 - 5
Domácí úkoly	dobrovolné	1 - 5

Díky tomuto systému mají žáci i rodiče přehled o prospěchu v daném předmětu. Záleží jen na žákovi, jakou aktivitu si vybere, pokud si bude chtít známku vylepšit.

Ukázka čtvrtletního testu viz CD.

Didaktika geografie 3

Její snahou je pokračování na předchozí dva předměty a týká se především aplikace získaných geografických a obecných didaktických vědomostí a dovedností do konkrétních vyučovacích celků geografického kurikula 11 - 15 letých žáků. Řeší zapracování témat ze socioekonomické geografie, regionální geografie a politické geografie do geografického kurikula základní školy. Např.:

- **Standardy zeměpisného vzdělávání – jejich význam pro plánování a přípravu na výuku.**
Činnosti vedoucí k pochopení jejich významu;
komparace standardů z hlediska jejich vývoje po roce 2010;
komparace standardů vybraných zemí – USA, Slovenská republika;
využití cílových standardů pro tvorbu ŠVP a plánování a přípravu výuky.
- **Funkce a význam panoramatického náčrtu, topograf. náčrtu a sběru dat z primárních a sekundárních zdrojů při výuce městské krajiny.**
návaznost na činnosti z Bc studia;
vytvoření přípravy na výuku k pracovním činnostem z Bc studia – případová studie listu s důrazem na formulaic cílů výuky které vedou k očekávaným standardům GV;
- **Terénní výuka v městské krajině – Exkurze do strojírenského podniku.**
Návaznost na činnosti z Bc studia;
tvorba přípravy na výuku;
vytvoření pracovního listu pro samostatnou práci žáků před, během exkurze a po exkurzi.
- **Jak na výuku regionální geografie – Fukushima – rok poté.**
  - *Práce s různými zdroji informací;*
  - *rozvoj dovedností, které se týkají především kladení geografických otázek a hledání odpovědi – geografické myšlení.*

Výběr cvičení viz příloha č. 4.

Příloha č. 4

Didaktické zpracování případové studie do podoby „Plánování a přípravy na výuku“

Zadání: podle zadání a zpracování případové studie, kterou jste dělali v rámci cvičení z geografie výrobní sféry, vypracujte konkrétní přípravu pro žáky 9. ročníku ZŠ tak, abyste zdůvodnili hlavně opodstatnění vynaložení časové dotace na tuto formu výuky.

Plánování výuky

Ročník: 9.	Tematický celek: Terénní geografická výuka, praxe a aplikace Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie Přírodní prostředí Země Sociální a hospodářské prostředí Životní prostředí Česká republika	Téma: Využití místa pro řešení případové studie
		Čas:
Očekávané výstupy: student: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu;</i> - <i>aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny;</i> - <i>uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině;</i> - <i>organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů;</i> - <i>používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii;</i> - <i>rozlišuje a porovnává složky a prvky přírodní sféry, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost;</i> - <i>porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit;</i> - <i>uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí;</i> - <i>hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu, možnosti dalšího rozvoje.</i> <p style="text-align: right;"><i>(zdroj: RVP, 2013)</i></p>		

<p>Dovednosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Sběr informací, třídění, zpracování a hodnocení informací;</i> - <i>práce s mapou, buzolou, stanicí GPS;</i> - <i>tvorba mapy;</i> - <i>vytváření závěrů...</i> 	<p>Náměty pro terénní výuku:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Vytváření náčrtů, mapování, pozorování a měření v krajině, tvorba fotodokumentace...</i> 	
<p>Dílčí cíle, prostřednictvím případové studie se studenti naučí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Klást geografické otázky a hledat na ně odpovědi;</i> • <i>připravit mapové podklady pro práci v terénu;</i> • <i>zhotovit náčrt vymezeného území;</i> • <i>zaznamenat připravované změny v území do základní mapy 1:10 000, popř. do leteckého snímku;</i> • <i>připravit dotazníkové šetření, provést je a vyhodnotit;</i> • <i>odhadnout rozsah prací v daném území;</i> • <i>uvést a vyhodnotit klady a zápory areálu připravovaného areálu;</i> • <i>porovnat návštěvnost a demografickou strukturu návštěvníků;</i> • <i>vytvořit závěry a poslat je na správná místa.</i> 		
<p>Sylabus tématu/začlenění do širšího rámce Propojuje všechny uvedené tematické celky uvedené v úvodu tabulky.</p>	<p>Mezipředmětové vazby: Matematika, fyzika, občanská výchova, dějepis, český jazyk.</p>	
<p>Pomůcky: Základní mapa 1:10 000, letecký snímek, katastrální mapa, plán města Brna, stanice GPS popř. mobil, tablet, fotoaparát, psací potřeby, pastelky, pásmo, krokoměr.</p>	<p>Příprava učebny: klasická učebna, specializovaná učebna (počítač, přístup k internetu), terén.</p>	
<p>Individuální přístup: Je řešený v rámci skupinové výuky. Skupiny jsou diferencované- chlapci společně s děvčaty, ve skupině jsou zastoupeni studenti s výbornými i horšími studijními výsledky.</p>		

Scénář hodiny		
Činnost žáků	čas (min)	Činnost učitele
1. h		
Čtení motivačního textu, příprava otázek;	5	Úvod k činnostem, rozdání motivačního testu;
psaní otázek na tabuli;	10	řízení brainstormingu a celého procesu výběru odborných skupin a rozdělení žáků;
konečný výběr otázek a jejich rozdělení podle zaměření.	10	rekapitulace a výběr otázek;
	5	řízení procesu formulování odborných skupin;
Rozdělení do skupin a přidělení rolí.	5	
	5	Závěrečné shrnutí hodiny.
2.h	5	Úvod hodiny, rozdělení práce do skupin.
Výběr a příprava mapových podkladů;	35	Koordinace přípravných prací.
vyhledávání informací na internetu;		
příprava pomůcek, tvorba slovníčku odborných pojmů.	5	Shrnutí hodiny, pokyny k terénní části výuky.
3. – 5.h	?	Přesun do terénu.
Společná rekognoskace v terénu.	10	Společná rekognoskace terénu.
Práce ve skupinách.	120	Dohled nad prací ve skupinách, poradenská činnost. Kontrola prací učitelem.
	10	
Dopracování podle výsledků kontroly.	10	Přesun z terénu.
	?	
6.h	5	Úvod hodiny. Poradenská činnost.

Zpracování výsledků. Představení výsledků jednotlivých skupin. Diskuse nad výsledky.	25 10 5	Řízení představení výsledků.
7.h	5 10	Úvod hodiny. Poradenská činnost.
Psaní závěrečné zprávy. Tvorba „Posteru“. Společné vyhodnocení výuky.	20 10	Společné vyhodnocení výuky.
Hodnocení aktivit žáků ve výuce: Hodnotí se především aktivní přístup k zadaným úkolům a kvalita výstupních materiálů pro závěrečnou zprávu.		
Hodnocení výuky – sebereflexe učitele <i>Po skončení výuky se zamyslete se nad svou rolí ve vedení výuky. Zhodnotíte klady a nedostatky, které se při výuce vyskytly.</i>		
Zpracováno v rámci projektu SUV. Celé zadání viz CD.		

Didaktika přírodních věd

Zvláštní formou didaktiky je **mezioborová didaktika**. Na konci tohoto kurzu bude student schopen:

- **Vysvětlit rozdíl mezi integrovanou, tématickou a projektovou výukou;**
- **navrhnout integrovanou výuku na dané téma;**
- **spolupracovat na realizaci výuky s kolegy.**

Cílem předmětu je dostat studenty do školní reality, kdy budou muset spolupracovat s kolegy z jiných oborů na společném školním kurikulu.

Z uskutečněné výuky vycházejí velmi podnětné materiály, vhodné k dalším rozborům a využití.

Didaktika přírodních věd má ryze praktický charakter. Studenti jsou rozděleni do skupin, kde si rozdělují role, které se na koncepci výuky podílejí různým zaměřením, jsou to:

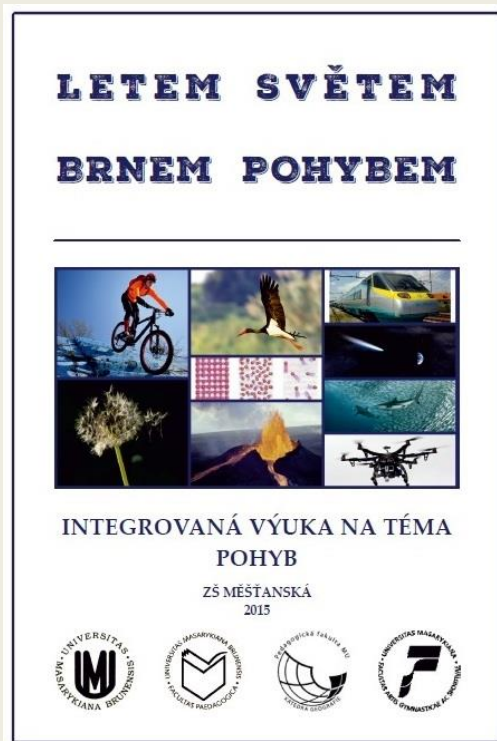
Vedoucí skupiny, učitelé pro úvodní část výuky a pro závěrečnou část, učitelé jednotlivých předmětů, školní inspektoři a dokumentaristé, kteří zpracovávají materiál vzniklý při přípravě na výuku a samotné výuce. Závěr cvičení viz příloha č. 5.

Příloha č. 5

Dne 5. listopadu se na fakulní škole PdF MU - ZŠ Měšťanská v Brně, konala pro žáky 9. Ročníku, netradiční forma výuky učiva přírodovědných oborů. Garanci ze stany ZŠ zajišťoval Mgr. R. Talafa. Studenti Masarykovy univerzity (PdF a FSpS) připravili komplexní pětihodinový výukový program s názvem: Letem Světem Brnem Pohybem. Integrovaná výuka přírodních věd byla propojena ústředním tématem, jímž byl pohyb v různých podobách. Odborným garantem projektu byl doc. PaedDr. Eduard Hofmann, CSc.

Žáci měli za úkol naplánovat cestu svého kamaráda Boba z JAR (kterého zahrál jeden ze studentů PdF) až do jejich školy. Seznámili se tak s různými databázemi dopravních společností, procvičili si orientaci v mapách, diskutovali ekonomické a ekologické aspekty jednotlivých druhů dopravy. S Bobem pak ve skupinách absolvovali fiktivní cestu po brněnských vědeckých institucích, kde získávali nové poznatky. Navštívili Planetárium (učebna SOLE), kde srovnávali planety Sluneční soustavy podle parametrů a sledovali jejich pohyby. Poté se přesunuli do Kampusu (tělocvična), kde se studenty FSpS po rozcvičce otestovali svou fyzickou zdatnost step testem. Po celou dobu měřili a zaznamenávali svůj tep pomocí sport-testerů i palpačním měřením a sledovali jeho změny před, při a po zátěži. Posledním stanovištěm byla Botanická zahrada (chodba před učebnou SOLE), kde pozorovali pohyby rostlinných orgánů, založili pokus na uzavírání šištic ve vlhkém prostředí a simulovali svahové pochody na hoře z mouky. Během výuky si žáci vyplnili pracovní listy u každého stanoviště, které jim zůstávají jako podpůrný učební materiál.

Na závěr jsme se všemi žáky provedli vyhodnocení některých úloh (graf vývoje tepové frekvence, vyhodnocení pokusu se šišticemi) a požádali žáky o zpětnou vazbu. Tu jsme získali pomocí jednoduchých dotazníků (anonymně) a komunikační hry s klubíčkem, kdy každý veřejně oznámil své dojmy z výuky. Podle výsledků se žákům naše výuka líbila a užili si ji.

Radek Durna

tiskový mluvčí projektu

Učitelská praxe a seminář k učitelské praxi

Zvláštní aplikací jsou **učitelské praxe** – dříve **výukové praxe**, které ještě doznívají. Jejich koordinaci mezi oborem a pedagogicko-psychologickými disciplínami zajišťuje katedra učitelských praxí na pedagogice. Učitelskou praxi garantuje učitel z oborové didaktiky a seminář je společný s katedrou pedagogiky a psychologie. Semináře jsou volitelné v tom smyslu, že k učitelské praxi 1 a 2 si lze v každém semestru seminář pouze k jednomu oboru (předmětu). První dvě učitelské praxe jsou **průběžné**, to znamená, že probíhají po celý semestr v určený den v týdnu v rozsahu cca 5 hodin. Ve třetím semestru je učitelská praxe povinná a probíhá jeden měsíc cca od 20.11. K této praxi se seminář nezapisuje.

Cíle učitelských praxí jsou stanoveny následovně, Učitelská praxe 1:

- rozšíření profesních kompetencí, seznámení s rolemi, do nichž učitel při své práci vstupuje,
- uvědomění si vlastních profesních potřeb a dosažení uznání v roli asistenta učitele a učitele,
- propojení teoretických poznatků získaných v kurzech pedagogiky, psychologie a studovaného oboru s praktickými zkušenostmi,
- prohloubení reflektivních a sebereflektivních dovedností,
- kooperativní a individuální plánování a realizace výuky jazyka
- vytvoření pozitivní pracovní atmosféry ve výuce

Osnova předmětu:

- činnosti vykonávané ve funkci asistenta (třídního) učitele zadané ředitelem základní školy (např. pomoc s opravováním písemných prací a sešitů žáků, tvorba učebních pomůcek, individuální práce se žáky se specifickými potřebami, doprovod (spolu s učitelem) žáků na exkurze, příprava školních projektů a akcí, dozory, účast na třídních schůzkách, pomoc se školní/třídní dokumentací, příprava třídnické hodiny, suplování ad.)
- vedení pedagogického deníku, plnění dlouhodobých komplexních portfoliových úkolů – viz Interaktivní osnova
- náslechy (dle možností školy), vlastní výuka (3 hodiny)

Seminář k učitelské praxi 1,2 byl koncipován nově a jeho cíle jsou následující:

1) skupinové sdílení a reflexe zkušeností získaných v rámci Učitelské praxe 1 a/nebo Učitelské praxe 2; 2) prohloubení reflektivních a sebereflektivních dovedností

- Na konci předmětu student bude:
- - lépe rozumět podstatným aspektům pedagogických situací a otázek, které byly předmětem diskuse v semináři;
- - lépe rozumět reflexi (a sebereflexi) jakožto nástroji profesního učení;

Seminář vedou oborová didaktiková a psychologová.

Osnova předmětu:

diskuse s oborovým didaktikem a pedagogem či psychologem týkající se konkrétních pedagogických situací a otázek - reflexe výuky a dalších činností realizovaných studentem v rámci Učitelské praxe 1 a/nebo Učitelské praxe 2 - reflexe zápisů v pedagogickém deníku - reflexe portfoliových úkolů. Ukázka viz příloha č. 6.

Příloha č. 6

Ukázka sebereflektivního psaní

Deníkový záznam 1

Eliška Houšťová

Po první hodině prvního dne jsem byla překvapená hned třikrát. Zaprvé jsem byla lehce upozorněná paní ředitelkou, že na základní škole se přezouváme (na což už dlouho nejsem vůbec zvyklá), zadruhé tím, že na základní škole zvoní, a jako poslední mě zaskočilo to, že dveře od kabinetu, kde pobýval jeden z mých cvičných učitelů, jsou neustále otevřené dokořán. Žádné soukromí pro učitele, žádný klid, všechen hluk a povyk z chodby se plynně přenášel i do kabinetu. Zvláštní. Já bych to nesnesla.

Po návštěvě několik tříd jsem byla opět lehce zaskočena. Ze svých let strávených na ZŠ jsem neviděla jedinou třídu, která by měla interaktivní tabuli. Možná špatná škola, možná už jsem jen jiný ročník, ale to, že kromě asi tří tříd, jak mi bylo sděleno, mají všechny dataprojektor s plátnem nebo interaktivní tabuli, to mě tedy překvapilo dost. A protože mnou vybraná škola je fotbalově zaměřená, je v každém ročníku jedna ‚fotbalová třída‘. Tyto třídy si však výzdobu své místnosti vzaly pěkně do parády. Hned při vstupu poznáte, že jste vešli k fotbalistům. Na stěnách dresy, plakáty, šály, vlaječky, nástěnky plné tabulek a rozpisů zápasů, jedna třída má dokonce kresbu stadionu na jedné zdi. Protože mám sama k fotbalu velice blízko, výzdoba se mi líbí a plně ji chápu. A hlavně, je to změna a jde vidět, že si s tím dali práci sami žáci. Nemají tam žádnou tabuli od učitele nebo nějaké výkresy z výtvarky, aby zaplácali volná místa na stěnách. Čistá radost a nadšení sálá z takto vyzdobených tříd. Co mě na tom však překvapilo, bylo to, že vůbec dostali od vedení školy tolik prostoru k takovýmto zkrášlením. Nevím, jestli na mé bývalé základní škole by měl pan ředitel pochopení, kdyby tam hokejisté (já jsem byla pro změnu na hokejové ZŠ) polepili stěny plakáty a dresy svých vzorů. Spíš bych řekla, že ne, než jo.

Pokud bych měla zmínit chování a práci žáků v hodinách, tak abych řekla pravdu, čekala jsem to mnohem horší. Čekala jsem bandu drzých nevyčválaných dětí, které se budou navzájem překřikovat, předhánět v hlasitosti i pestrosti sprostých nebo aspoň nevhodných slov, budou nespolečenské a jediné, v čem budou vyvíjet činnost, bude v surfování na telefonech či tabletech. Naštěstí jsem se mylila. A to jak ve ‚fotbalových‘, tak i v ‚normálních‘ třídách. Naopak fotbalisté jsou dokonce nad očekávání aktivní – sami si řekli, že by na příští hodinu rádi měli referát na to a ono téma a jestli by to bylo možné. Takto se jich přihlásilo asi pět, na konci hodiny. Já jsem nevyházela z údivu. Je pravda, že byli hlučnější v hodinách a měli spoustu poznámek, které si museli sdělovat přes celou třídu, ale jakmile měli pracovat, tak pracovali, když se jich učitel ptal, tak se hlásila půlka třídy, že chce odpovědět. Jen doufám, že jim to vydrží i na hodiny, které tam budu učit já...

Ještě mě napadá jedna věc, která mě vlastně taky hned první den lehce zaskočila. A to ta, že ve druhém patře je na chodbě stůl na stolní tenis a kdo z žáků chce, jde si prostě zahrát. Dokonce existuje rozpis, kde má jednotlivá třída, která o to projevila zájem, „svou vlastní přestávku“, ve které má výsostné právo stůl využívat. A je pravda, že jakmile zazvoní, tak polovina kluků, která vyběhne ze tříd, má v ruce pátky na pinec. Ať už to jsou fotbalisti nebo nejsou. Paní ředitelkou jsem byla dokonce upozorněna, že jestli budu mít dozor na chodbě, tak ať nějaké řvaní moc neřeším. Přestávka je prý pro žáky, aby se odreagovali a připravili na další hodinu, takže jí osobně pobíhání a pokřikování nevadí. Samozřejmě, pokud to nedojde do nějakého extrému. I to mi přišlo jako zajímavý pohled. Já co si pamatuju ze svých školních let, tak o přestávce jsme směli chodit, nikoli běhat, směli jsme si povídat, ale ne pokřikovat. Ale musím říct, že na slovech paní ředitelky něco bude a je pravda, že žáci se potřebují nějak vybit, aby pak mohli být v hodinách soustředěnější a třeba i klidnější. Tolik asi k mým postřehům z dosavadní praxe. Uvidíme, co mě čeká dál.

Závěry

Pokud si porovnáme oba stupně, kterými učitelé procházejí, je zřejmé, že bude nutné studium více provázat. Výše uvedená širě oborové didaktiky s přesahem do oboru, učitelské praxi a pedagogicko-psychologických disciplín vyžaduje přímé návaznosti a koordinaci učiva. Není v ní prostor na „doučování“ mezer, jak z odborných, tak z pedagogicko-psychologických disciplín. Cestou může být např. implementace cvičení, která studenti řeší v rámci odborných disciplín do výuky na základní škole. **V první řadě, je to ale pochopení všech aktérů výuky a komunikace mezi nimi. To souvisí s personálním zajištěním. Nemůže se to podařit s minimem kmenových vysokoškolských učitelů schopných kooperace ve výuce. Tato skutečnost vychází z více než 20 leté praxe, kterou se prolíná integrace mezi předměty.**

Eduard Hofmann